

gyelmet. Az angol eredetivel ellentétben a magyar szöveg a 42. oldalon Schiele-nek tulajdonítja Klimt híres kijelentését („*Nekem nincs önarcképem*” stb.), amely abszurd állítás volna éppen Schiele szájából. A Klimt-szöveg egyébként a szaporodó magyar Klimt-kiadványokban – Bernáth Mária és Szabadi Judit korábbi tanulmányai, a Helikon Kiadó 1987-es emlékkötete és Sármány Ilona 1989-es monográfiája után csak tavaly két nagy album jelent meg – rendre megtalálható. Súlyos hibája a kötetnek, hogy a bibliográfiát kritikátlanul átvette az eredeti kiadásból, amely Nebehay említett dokumentációján kívül csak angol nyelvű kiadványokat tartalmaz – még Rudolf Leopold nagy műjegyzékét is az angol kiadás szerint adja meg az eredeti német helyett –, s rendkívül hiányos. A korszaknak és témakörnek kitűnő magyar specialistája van az említett Sármány Ilona személyében – fel lehetett volna kérni a lektorálásra s megfelelőbb bibliográfia összeállítására. Mint ahogy tán az sem a hazafiságot túlzásba hajtó óhaj, hogy az első magyar Schiele-albumban a festő magyar vonatkozásairól is olvashassunk valamit. Hadd zárjam recenziómat ezeknek a kapcsolatoknak a rövid felsorolásával.

Már 1912-ben kiállít Budapesten a Von Gütersloh rendezte *Fiatalkorú festők* kiállításán Kokoschkával, Arnold Schönberggel és másokkal együtt. Schiele különtermet kap. 1913-ban újra kiállít, majd halála után, 1920-ban az Ernst Múzeumban nyolc rajzát mutatják be. 1912 végén a gazdag likörgyáros és mecénás Lederer Ágost meghívására Győr mellett vendégeskedik. Ott-tartózkodásának legfőbb művészi eredménye A Híd című kép, amely az egyik győri Duna-ág Schiele által „japánosnak” tartott fahidját ábrázolja. Halála évének nyarán is jár Magyarországon, ahol feleségét látogatja meg egy Esztergom környéki szanatóriumban. Edithel közös sírmlékét 1928-ban Ferenczy Béni alkotja meg, s ugyanebből az évből való Schiele-érme is. A budapesti Szépművészeti Múzeum grafikai gyűjteménye öt Schiele-művet (és egy valószínűsíthetőt) őriz, köztük az 1915-ös KÉT EGYMÁST ÁTKAROLÓ LÁNY című remekművet.

Radnóti Sándor

A HOLMI POSTÁJÁBÓL

I

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Köszönöm a levelét, hogy megkeresett. Nos, a *Holmi* előfizetését nem tudtam meghosszabbítani. 1992. április 1-től a férjemet is leszázalékkolták, el kellett adnunk a félig kész házat, mivel az én rokkantsági nyugdíjam akkor 5200 Ft volt, az OTP-be ment, jelenleg az én nyugdíjam 6400, a férjemé 7682 Ft, majd most lesz valami emelés, és a két gyerekre (8 és 6 évesek) a családi pótlék 7200 Ft. Szóval nagyon nehéz a megélhetésünk, minden emelkedett, gáz, villany, víz stb. Olyan munkahelyet sajnos én sem találok, ahol nekem is, mint beteg is, naponta 5-6 órát dolgozhattam, nem akad. Ne haragudjon, nem tudom megrendelni 1993-ban. Ne haragudjon, de nem tudom megrendelni!

Tisztelettel

X. Y.-né
Érd

II

Tisztelt Főszerkesztő Úr!

Nem szeretném, ha abból, hogy 1993-ban nem fizettem elő a *Holmi*-ra, önökre nézve kedvezőtlen következtetéseket vonna le.

Lapjuk megnyerte tetszésemet, szívesen olvastam, mindig érdeklődve vártam az esedékes számot. 1992. december 31-ével nyugállományba vonultam, és mivel egyedül élek, itthoni költségvetésemet kénytelen voltam „átrendezni”. Ószitén sajnálom, hogy lapjukat a jövőben nélkülözöm kell.

Kívánom, hogy előfizetőik létszáma – az enyémhez hasonló okok miatt – nagyon ne csökkenjen.

Szívélyes üdvözzel

dr. N. N.-né
Debrecen